

Kontroll av sjukdomsfrihet från PRRS och AD samt övervakning av salmonella hos gris som utgör del av Sveriges särskilda salmonellagarantier 2021

Bakgrund

Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome (PRRS) är en sjukdom som ger symptom i reproduktionsorgan och luftvägar hos gris. Hur sjukdomen yttrar sig beror till exempel på virusstammen och den drabbade besättningens hälsostatus. De allvarligaste symptomen ses vid nyintroduktion med kastningar, ökad andel dödfödslar och hög späddgrisdödlighet. I besättningar som haft smittan en tid ses problemen framför allt bland växande grisar. PRRS gör att grisarna blir mer känsliga för andra infektioner, vilket leder till en ökad antibiotikaförbrukning samt en minskad lönsamhet.

Aujezkys Disease (AD) orsakar sjukdom i bland annat centrala nervsystemet, andningsorgan och reproduktionsorganen hos gris. Hur sjukdomen visar sig beror på djurets ålder och hos nyfödda grisar kan dödligheten närma sig 100 procent. Även andra djurslag kan drabbas av sjukdomen, vilket ofta resulterar i ett mycket akut insjuknande med kraftig klåda och påföljande död.

En låg förekomst av salmonella är framför allt viktigt ur ett folkhälsoperspektiv, eftersom det ger en hög livsmedelssäkerhet. Genom låg förekomst av salmonella i hela den inhemska livsmedelskedjan kan Sverige ställa krav vid införsel av både livsmedelsproducerande djur samt köttprodukter och ägg. För att Sverige ska kunna upprätthålla dessa så kallade salmonellagarantier krävs att vår salmonellafrihet redovisas.

Sjukdomsfrihet från PRRS och AD är en viktig del i den svenska djurhälsomodellen och Sverige är sedan länge fritt från båda sjukdomarna. Inom EU finns ett antal länder som är fria från AD, däremot är det endast Sverige och Finland som är fria från PRRS. Globalt sett är frihet från PRRS ovanligt och utgör därför en viktig konkurrensfördel för svensk grisproduktion. Fortsatt frihet från båda sjukdomarna är en förutsättning för att

bevara en god djurhälsa och därmed en låg antibiotikaförbrukning i den svenska grisproduktionen. För att kunna bevisa Sveriges status internationellt och för att snabbt kunna upptäcka utbrott och utrota sjukdom är en kontinuerlig övervakning av sjukdomarna nödvändig. Övervakningen av AD måste ske enligt EU:s regler genom provtagning vid slakt, medan övervakningen för PRRS inte är styrd av EU, för PRRS sker provtagning både i livdjursbesättningar och vid slakt. PRRS övervakningens utformning spelar dock en avgörande roll för hur Sverige, i enlighet med EU:s nya djurhälsolag som trädde i kraft 2021, kan fortsätta att ställa krav på sjukdomsfrihet när grisar förflyttas in i landet. Gård & Djurhälsan har under många år varit huvudman för övervakningen av både PRRS och AD.

Provtagning för salmonella i grisbesättningar är en del av de åtaganden som behövs för att uppfylla kraven enligt de av EU beviljade särskilda salmonellagarantierna. Gård & Djurhälsan ansvarar för att salmonellaprovtagning genomförs i livdjursproducerande grisbesättningar och suggpoolers centralnav.

Resultat

Under 2021 togs totalt 644 PRRS-prover i 22 livdjursproducerande besättningar, 14 suggpooler och 2 bruksbesättningar, se tabell 1. I slakteriprovtagningen togs 2142 prover avseende PRRS och AD. Under 2021 har PRRS inte påvisats i någon besättning.

Tabell 1. Antal PRRS-prover tagna i fältprovtagningen under 2021

Besättningskategori	Antal besättningar	Antal prover
Kärn Avel	2	84
Kärn Elit	10	160
Gyltbesättningar	10	160
Suggpooler	14	224
Bruksbesättningar	2	16
SUMMA	38	644

Under 2021 togs totalt 510 prover i 22 livdjursbesättningar och 14 suggpooler, se tabell 2. Vid en av provtagningarna i en suggpool påvisades salmonella och arbete med provtagning av tillhörande satelliter, samt sanering av drabbade besättningar inleddes omedelbart.

Tabell 2. Antal Salmonella-prover tagna i fältprovtagningen under 2021, ett prov representerar 5 suggor.

Besättningskategori	Antal besättningar	Antal prover
Kärn Avel	2	20
Kärn Elit	10	100
Gyltbesättningar	10	110
Suggpooler	14	280
SUMMA	36	510

Diskussion

Gård & Djurhälsan och andra djurhälsoorganisationer besöker regelbundet många svenska grisbesättningar. Vid dessa besök är syftet, utöver normal rådgivning och hälsokontroll, att vara uppmärksam på avvikelser i fertilitetsparametrar och/eller luftvägslidanden. I förekommande fall utförs kliniska undersökningar kombinerat med relevanta obduktioner och provtagningar för att ställa diagnos och utesluta PRRS eller AD.

Provtagning av livdjursproducerande besättningar och suggpooler är viktig eftersom djurflöden från dessa typer av besättningar kan utgöra en särskild risk vid eventuell smitta. I livdjursproducerande besättningar sker varje år blodprovstagning för PRRS två gånger, samt träckprovtagning för salmonella en gång. I suggpoolens nav sker provtagning för både PRRS och salmonella två gånger årligen. Prover för PRRS och AD tas även av slakteripersonal i samband med slakt av grisar vid nio av de större slakterierna i Sverige.

Möjligheten att upptäcka, och därmed snabbt eliminera, en eventuell smitta har stor betydelse för att hålla Sverige fortsatt fritt från PRRS och AD. Här spelar kombinationen av besättningsbesök och provtagning i livdjursbesättningar och på slakteri en avgörande roll. Provtagning för salmonella är nödvändig för att uppfylla kraven enligt beviljade salmonellagarantier. Provtagningarna år 2021 visade också att programmet är viktigt för att kunna upptäcka Salmonella så tidigt som möjligt i besättningar som förmedlar livdjur eller håller suggor i en pool. 2021 påbörjade Jordbruksverket och SVA en förstudie som syftar till översyn av upplägget kring kontroll och hantering av salmonella. Gård & Djurhälsan medverkar aktivt i denna förstudie.